

L'ESTARTIT
és patrimoni pesquer

BATXILLERAT PROFESSORAT

Aprenem amb l'Estar i en Tit

Ajuntament de
Torroella de Montgrí

Unió Europea
Fons Europeu
Marítim i de la Pesca

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Climàtica,
Alimentació i Agenda Rural

La creació d'una oferta pedagògica i turística sobre el patrimoni natural i pesquer a l'Estartit, és una operació cofinançada pel Fons Europeu Marítim i de la Pesca.
Ajuntament de Torroella de Montgrí, l'Estartit
Continguts i disseny: Gisfera, 2023

Abans de començar...

Us oferim una proposta autoguiada per tal de descobrir de manera dinàmica el patrimoni pesquer de l'Estartit. A partir de la informació que trobareu a diferents cartells informatius, ubicats al nucli i al passeig marítim, i de les activitats que us proposem en aquest dossier, coneixereu diferents aspectes relacionats amb la vida pesquera de l'Estartit.

Aquesta proposta pedagògica està pensada perquè els i les docents tingueu un contingut i un material pedagògic de suport per poder transmetre una vessant de descoberta i promoure un aprenentatge actiu de l'alumnat.

El plantejament de la proposta permet l'opció de fer només una part del recorregut i algunes de les activitats, si per temps o logística del grup no fos possible fer-les totes.

Esperem que aquesta iniciativa complementi les vostres vivències i aprenentatges a l'Estartit.

L'activitat està plantejada perquè el grup classe s'organitzi en subgrups d'entre 4-6 alumnes (segons les característiques del grup) i a través de les indicacions que trobaran en les fitxes, anar resolent les preguntes plantejades.

En aquest cas, al tractar-se d'una proposta destinada a l'alumnat de Batxillerat (1er final de curs- 2on inici/final de curs), el professorat haurà de gestionar l'autonomia del grup segons les característiques d'aquest. Donant més o menys pautes i/o llibertat d'organització segons es cregui convenient.

Per tal de seguir l'itinerari marcat, haureu de saber orientar-vos al mapa i anar seguint les indicacions que hi trobareu i en paral·lel el guió de l'itinerari pedagògic, que us explica les activitats que heu de fer.

Al mapa s'indiquen els diferents punts on haureu de parar per trobar les respostes a les preguntes plantejades. La idea és que comenceu i acabeu tots al mateix punt: inici cartell Patrimoni Pesquer 2 i final cartell 8. La velocitat a la que anireu resolent les preguntes variarà segons el grup.

Abans de començar amb les activitats, agafeu el mapa i orienteu-vos bé. Intenteu ubicar els 4 punts cardinals i col·locar el mapa com correspondria segons això. Visualitzeu els 5 punts de parada que teniu i planifiqueu la ruta que voleu fer. No hi ha un ordre determinat, podeu fer-ho com més us convingui, però heu de passar per cada un dels 5 punts indicats i allà realitzar-hi l'activitat proposada.

ACTIVITAT 1 - LES TAVERNES

En aquesta activitat es treballarà la vida dels habitants de l'Estartit, quan encara era una població en la que la principal activitat econòmica era la pesca. I més concretament, per parlar del que feien aquestes persones quan no podien sortir a mar o quan ja acabaven la seva jornada laboral de pesca.

Per altra banda, la proposta conduirà a reflexionar sobre la diferència entre els usuaris de les tavernes fins a mitjans del segle passat i l'actualitat. Per tal de poder parlar del canvi d'activitat econòmica principal dels habitants, passant de la pesca i derivats, al turisme.

Lloc: Passeig marítim, cartell Patrimoni Pesquer 2

Temps aproximat: 10-15 min

Material necessari: guió oferta pedagògica i cartell 2.

La Carta Europea de Turisme Sostenible en espais naturals protegits (CETS) és una iniciativa de la Federació EUROPARC, organització que reuneix Espais Naturals Protegits de 38 països europeus. EUROPARC és l'entitat gestora que concedeix l'adhesió a la CETS als espais protegits, en els quals verifica que hi ha un compromís per aplicar els principis del turisme sostenible. És un mètode i un compromís voluntari; la CETS orienta els gestors dels espais naturals protegits i les empreses turístiques per definir les seves estratègies de desenvolupament de manera conjunta i participada.

Objectius

- Augmentar el coneixement sobre l'espai protegit i donar suport, al mateix temps, a la seva preservació perquè pugui ser gaudit per les generacions presents i futures.
- Millorar el desenvolupament sostenible i la gestió turística de l'espai protegit i la seva àrea d'influència, tenint presents les necessitats de l'entorn, de la població i les empreses locals i dels visitants.
- Implicar les empreses locals en un projecte comú de turisme sostenible. Sense aquesta implicació, no hi ha projecte CETS.

ACTIVITAT 1 - LES TAVERNES

Mireu els noms de tots els restaurants i bars que veieu des d'aquí.

- a.- En quins idiomes estan?
- b.- Com és que molts dels locals tenen noms en idiomes diferents del català i el castellà?
- c.- Creieu que hi ha algun element natural que fa que atregui el turisme a l'Estartit?
- d.- Com penseu que les empreses dedicades al turisme es podrien adaptar a objectius ecològicament més sostenibles?

Respostes:

- a.- Català, castellà, anglès, francès, alemany...
- b.- Perquè a causa del turisme, molts dels locals tenen noms en altres idiomes per fer-los més atractius pel turisme estranger.
- c.- A part de la gran platja de sorra, les Illes Medes són un gran atractiu per a molta gent que fa immersions. Igualment, el Port esportiu atrau molta gent que té embarcacions per anar a la costa del Montgrí, on hi ha caletes i raconades de molta bellesa.
- d.- Producte local, estalvi d'energia i aigua, separació de residus, envasos retornables, evitar malbaratament alimentari...

Les mullers dels pescadors són unes dignes col·laboradores del treball dels homes. Ajuden a treure les barques a terra, porten el peix a vendre pels carrers i mercats, adoben les xarxes esquinçades, en fan de noves amb l'auxili dels mols i de les agulles de remendar .

Roig, E. (1927): La pesca a Catalunya. Barcelona: Barcino.

Aquest és un fragment sobre un estudi etnogràfic de les societats pescadores a Catalunya. A partir d'aquest text i de la fotografia del plafó responeu:

- a.- Hi ha dones?
- b.- Qui creieu que normalment anava a la taverna, els homes o les dones? Per què? Creieu que avui en dia ha canviat?

Resposta:

- a.- Homes i dones, segurament gent de l'Estartit, d'aquella època.
- b.- Generalment eren els homes qui estaven a les tavernes, mentre les dones feines tasques de la casa i estaven amb els fills i filles. Actualment tothom pot anar a bars i restaurants. Tot respon a una societat cada cop més igualitària en tots els àmbits.

ACTIVITAT 2: EL PORT DE L'ESTARTIT

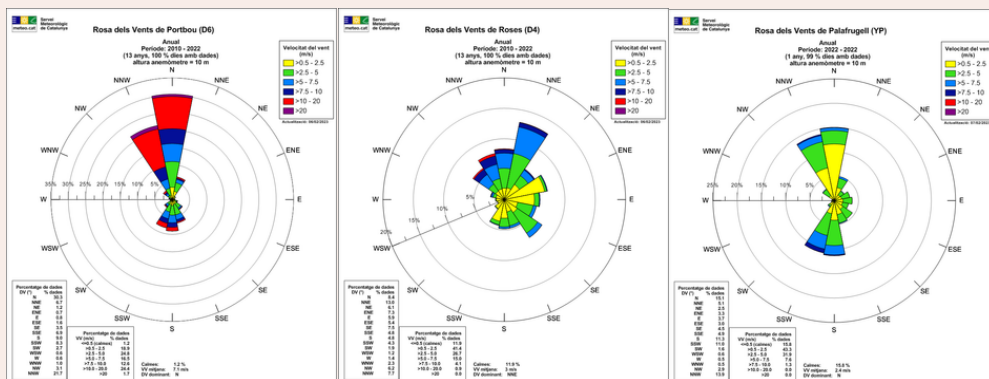
Per poder continuar comparant la vida del passat i d'ara a l'Estartit, en aquesta activitat us proposem fer una dinàmica per comprendre la funció del port i el perquè de la seva orientació.

Lloc: Al port pesquer, cartell Patrimoni
Pesquer 3

Temps aproximat: 10-15 min

Material necessari: guió oferta pedagògica, cartell 3, brúixola, imatge de la rosa dels vents amb el noms dels vents, fitxes classificació noms estat mar i alçada de les ones.

A partir d'aquestes gràfiques podeu plantejar quin és el vent que bufa amb més intensitat i més dies a l'any a l'Estartit?

Resposta:

El vent que bufa amb més intensitat i més dies a l'any a l'Estartit, al igual que a la resta de ports de l'Empordà, és el vent del N i NNE

Amb l'ajuda d'una brúixola, haureu de determinar l'orientació exacta del port. I comparant la informació que us dóna aquest aparell de mesura i la rosa dels vents.

De quin vent penseu que protegeix el poble, principalment, el port? Vent del nord, del sud, de l'est o de l'oest?

Resposta:

L'espigó protegeix principalment el port de les llevantades.

Veient les gràfiques dels vents i l'orientació del port, podeu dir per què s'ha construït d'aquesta manera l'espigó?

Resposta:

El vent de l'Est, el llevant prové de mar i provoca onades molt grans, cosa que ocasiona molts problemes a les embarcacions, sorres i infraestructures...

ACTIVITAT 2: EL PORT DE L'ESTARTIT

A l'Empordà anomenen l'estat de la mar de diferents maneres.

- *Bon temps -mar en calma-*
- *Trangolet -ones fins a 0,5m. d'altura*
- *Tràngol -ones de 0,5 a 1m*
- *Trangolàs -ones de 1 a 2m*
- *Maregassa -ones de 2 a 3m*
- *Temporal -ones superiors a 3m*

Si mireu cap a les illes Medes, ara quin diríeu que és l'estat del mar?

Si no ho teniu clar, podeu preguntar a algun/a treballador/a de port o pescador/a que veieu. Potser us poden ajudar a respondre.

Resposta:

REFLEXIÓ:

Darrerament, s'han viscut temporals de llevant molt intensos i potents. Amb el Glòria, es van mesurar onades de 6 metres. Com creieu que es poden d'adaptar els ports al canvi climàtic?

RESPOSTA:

Primer s'ha d'incidir en una navegació més sostenible per tal de no accentuar el canvi climàtic (navegació amb vela, caiac, etc.). Segon, les infraestructures s'hauran de consolidar i fer els espigons més alts. Tercer, ...

ACTIVITAT 3: ARTS DE PESCA

Seguint direcció a les illes Medes arribarem a la zona del port on hi ha les úniques barques que tenen permís de pesca professional a la zona de les Illes Medes.

Aquí, treballarem els tipus de barques que podem trobar al Port de l'Estartit.

En aquest port només hi ha pesca professional artesanal. Aquesta utilitza arts de pesca respectuoses amb l'ecosistema. I així, les poblacions de peixos futures no es veuen tan afectades.

Lloc: Al port pesquer, cartell Patrimoni Pesquer 4

Temps aproximat: 30 min

Material necessari: guió oferta pedagògica, cartell 4 i targetes amb els noms dels tipus d'embarcacions.

Si us hi fixeu en les embarcacions veureu que totes tenen un número. Heu de relacionar cada un dels números amb els tipus d'embarcacions:

3º
6º-7º
8º
2ª

Pesca professional
Transport de passatgers
Embarcacions oficials
Recreativa / oci

Resposta:

3º=Pesca professional, 6º-7º=Recreativa, 8º =Embarcacions oficials i

2ª= Transport de passatgers

Mireu les embarcacions que hi ha en aquesta part del port.

a.-Quin és el tipus més present avui en dia en aquest port? per què creieu que és així?

b.- Creieu que fa un segle era igual la proporció?

c.- Sabeu perquè hi ha tan poques embarcacions de pesca professional al port de l'Estartit?

Resposta:

a.- Sobretot al port podem veure embarcacions privades d'oci. F

b.- Fa un segle només hi havia barques de pesca

c.- La zona de pesca d'aquesta zona està molt restringida perquè ens trobem dins d'un Parc Natural.

REFLEXIÓ:

El consumidor de peix va envellint i aquest fet provoca una davallada de la cultura pesquera i de consum de peix. Hi ha un gran desconeixement de l'ofici, de les espècies autòctones i de les receptes de cuina de peix i marisc. A Catalunya, el consum de peix fresc per càpita és, aproximadament, 10,5 kg/any, en canvi, el consum de carn és de 50 kg/any per càpita.

Cada cop hi ha menys pescadors per problemes ambientals que afecten la pesca, per sobrepesca, però també pels canvis en el consum de la societat.

Podeu plantejar-vos quin és el vostre consum personal o familiar de peix? Sou conscients de quines espècies mengueu i si prioritzeu el preu, el gust o la sostenibilitat?

ACTIVITAT 3: ARTS DE PESCA

Abans, les tasques de pesca també estaven repartides entre els diferents integrants de les famílies. Els nens i nenes també treballaven.

Fixeu-vos en la fotografia dels dos nens i la nena a les roques. Què us sembla que estan fent?

Resposta:

Estan pescant amb canya. Per ajudar també a la família

REFLEXIÓ: Compareu-ho amb l'actualitat. En quines situacions els nens i nenes ajuden a la família?

Resposta:

Actualment, els nens i nenes no col·laboren tant en les tasques familiars. Sí que és veritat que les famílies que treballen al sector primari, sobretot en negocis familiars com pagesos i ramaders, els fills i filles ajuden més sovint a l'economia familiar.

REFLEXIÓ:

Un informe de l'Organització Internacional del Treball arriba a la conclusió que 246 milions de nens – és a dir un de cada sis nens entre 5 i 17 anys – estan implicats en el treball infantil.

Comenta aquestes dades en relació als drets de la infància.

La pesca artesanal són tots aquells sistemes de pesca que capturen el peix a petita escala de manera molt selectiva i amb un esforç pesquer baix.

En aquesta categoria, les embarcacions i les tripulacions són també reduïdes. Una altra característica de la pesca artesanal és la poca evolució que n'han tingut els arts de pesca. Només els materials naturals han estat substituïts per d'altres sintètics i més eficients.

A la pesca artesanal, la interrelació entre el medi, l'art de pesca, les espècies capturades i els mateixos pescadors és del tot sostenible. Gairebé sempre es pesquen exemplars per sobre de les talles mínimes i molt poc malmesos per la captura, amb la qual cosa augmenta la seva qualitat.

Així, no consumir producte pescat per la pesca artesanal significa deixar que es perdi una professió tradicional, i llocs de treball respectuosos amb el medi.

Podeu plantejar solucions per a incidir en el consum de peix pescat per pescadors/es artesanals? Com podríeu argumentar que aquest tipus de pesca és responsable amb la societat i el medi, i que valoritza econòmicament la feina dels i les pescadors/es?

ACTIVITAT 4: LA SALAÓ, ELS "AMERICANUS" I LA PEROLA

Ara ja dins del nucli urbà, podrem anar seguint la història de la vida de la gent del poble de l'Estartit. Com hem dit, la gent, abans, vivia sobretot de la pesca, i entre el carrer de les illes i el de Sta Anna hi podem trobar vestigis d'aquelles èpoques.

Lloc: Al carrer de les Illes, cartell Patrimoni
Pesquer 5 i 6

Temps aproximat: 20 min

Material necessari: guió oferta pedagògica, plafons 5
i 6.

Col·loqueu-vos davant del cartell 5, i tot mirant la fotografia del carrer que hi apareix, us proposem que mireu d'identificar quines són les cases que hi apareixen.

Ara si continueu endavant, fins a la casa gran que hi ha al final del carrer (té la façana de color ataronjat). ..

Què en diríeu? Creieu que aquesta és una casa de pescadors, o de gent molt més rica?

Resposta:

La van construir 2 germans que van anar a Amèrica i van fer fortuna allà. Eren Americanus i és en un dels seus viatges on, com molta altra gent que s'aventurava, van fer fortuna i van tornar rics al poble on havien nascut.

REFLEXIÓ: Els *Americanus* van anar a Amèrica a fer fortuna. A les plantacions, al comerç, etc... Creieu que als nostres temps les maneres de fer-se ric són igual d'arriscades i t'has d'esforçar tant com feien ells?

Resposta:

En aquesta reflexió volem que els alumnes comparin els actuals referents a xarxes socials o esportistes amb la feina i els viatges per fer fortuna. Hi ha moltes diferències, però també hi ha similituds?

ACTIVITAT 4: LA SALAÓ, ELS "AMERICANUS" I LA PEROLA

Aquí, dins d'aquesta torre, abans d'haver-hi un rellotge, hi havia una "perola". Era un lloc on s'hi feia una cosa important per assegurar l'èxit de la pesca. Per resoldre-ho, us preguntem:

Per què han de ser fosques les xarxes de pesca?

Resposta:

La negra, per això els i les pescadores tenien les xarxes de color fosc

Resposta:

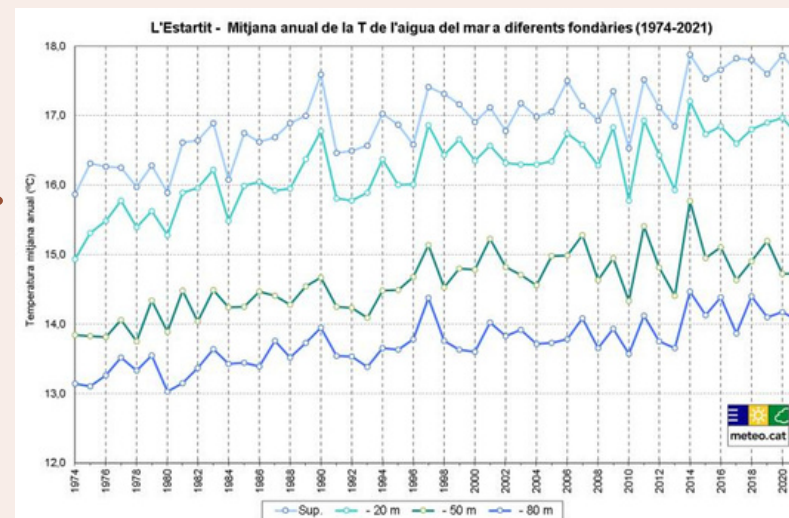
Augment nivell del mar, espècies invasores en detriment de les autòctones, temporals més potents a causa de la concentració de calor,...

L'observador Josep Pascual fa quaranta anys que mesura, entre altres paràmetres com ha anat evolucionant la temperatura de l'aigua de mar a l'Estartit.

Unes dades valuosíssimes que ens indiquen que indubtablement hi ha hagut escalfament. L'aigua de mar s'escalfa per mitjana uns 0,3°C cada decenni als primers 50 m de fondària.

És a dir des del 1974, quan es comencen a registrar dades, fins avui la temperatura de l'aigua del mar ha augmentat 1,2 °C a l'Estartit.

Podeu analitzar aquesta gràfica i plantejar conseqüències de l'escalfament de la mediterrània?

ACTIVITAT 5: PLAÇA DE L'ESGLÉSIA I CARRER DE STA ANNA

Ara ja arribats al final del recorregut proposat, toca fer una reflexió conjunta i comentar les respostes que heu donat en cada una de les activitats.

Lloc: Cartell Patrimoni Pesquer 8

Temps aproximat: 20 min

Material maleta: guió oferta pedagògica,
cartell 8

JUGUEM!

Aprofitant que aquí tenim espai i hem estat parlant de xarxes, pesca i peixos... anirem a veure si ho heu entès tot. Per a esbrinar-ho us proposem un joc de preguntes per equips, a veure quin és el que respon abans i correctament!

Pregunta 1: Què vol dir remendar les xarxes?

Resposta: Arreglar-les, recosir-les en aquest cas, tot reparant els forats que s'hi puguin haver fet.

Pregunta 2: Com es diu el vent que ve de l'est?

Resposta: *Vent de llevant*

Pregunta 3: Què és la maregassa?

Resposta: *És un estat de la mar, amb ones de 2 a 3m.-*

Pregunta 4: Recordeu el codi numèric de les embarcacions de pesca professional?

Resposta: 3

Pregunta 5: Què era la "perola"?

Resposta: *Recipient on es tenyien les xarxes dels pescadors*

ACTIVITAT 5: PLAÇA DE L'ESGLÉSIA I CARRER DE STA ANNA

Reflexió final:

Us proposem que per grups feu una reflexió sobre els beneficis i les problemàtiques del món de la pesca i la del turisme. Són compatibles?

L'economia de l'Estartit, inicialment es basava en la pesca i ús dels recursos naturals de l'espai, i ara principalment és una economia que se sustenta en el turisme.

Abans de començar, cada grup pot valorar un pro i una contra per a cada una de les dues economies. Cal plantejar temes com els de sostenibilitat, repercussió social, condicions de treball, estacionalitat, contaminació, etc... hi ha molts temes a parlar.

Resposta:

POSITIU

NEGATIU

PESCA

TURISME